

Justiitsministeerium
Suur-Ameerika
10122 Tallinn

Teie 05.05.2020 nr 8-1/2967

Meie 28.05.2020 nr 4/132

Arvamuse esitamine haldustrahviõiguse kontseptsiooni kohta

Lugupeetud Raivo Aeg

Eesti Kaubandus-Tööstuskoda (edaspidi: **Kaubanduskoda**) tänab Justiitsministeeriumit võimaluse eest avaldada arvamust haldustrahviõiguse kontseptsiooni (edaspidi **Kontseptsioon**) kohta, millega kavandatakse Eesti õiguskorda uus haldussanktsiooni liik Euroopa Liidu õiguses ettenähtud rahaliste karistuste ülevõtmiseks – haldustrahv.

Tutvustasime Kontseptsiooni Kaubanduskoja infokanalite kaudu oma liikmetele ning saadud tagasisidest nähtub, et Kontseptsioon sisaldab mõningaid probleeme ja küsitavusi. Järgnevalt toome välja Kaubanduskoja märkused Kontseptsiooni kohta.

1. Sätete selgus adressaatidele

Kontseptsiooni (lk 7) kohaselt hakkab haldustrahviõigus koosnema üldosast ja eriosast. Üldosa mõte on eelkõige tagada teatud ühtsete põhimõtete järgimine ja menetlusosaliste menetluspõhiõiguste ühetaoline kaitse.

Kaubanduskoda peab oluliseks, et nii üldosas kui eriosas sisalduvad sätted oleksid võimalikult selged ja üheselt mõistetavad nii järelevalvesubjektile kui järelevalveasutusele.

Näiteks tuleks ette näha selgemad tingimused või juhised, kuidas rakendada põhjendatud kahtluse sätet. Kontseptsiooni (lk 11) kohaselt plaanitakse menetluse algatamise tingimuseks sätestada menetleja põhjendatud kahtluse. See tähendab, et menetleja võib algatada haldustrahvimenetluse, kui tal on põhjendatud kahtlus, et toime on pandud õigusrikkumine, mille eest seadus näeb ette võimaluse määrata isikule haldustrahv. Juhul, kui puuduvad selgemad juhised, võivad järelevalveasutused hakata rakendama seda tingimust väga erinevalt ning tulemuseks on see, et puudub menetluse ühetaolisuus ja menetlusosaliste menetluspõhiõiguste ühetaoline kaitse.

Ka järelevalvesubjektidele ettenähtavad õigused ja kohustused peaksid olema võimalikult selgelt välja toodud ning vajadusel tuleks neid ka täiendavalt selgitada. Seal hulgas peaks olema selge, millised erinevatest rahvusvahelistest aktidest tulenevad õigused isikule haldustrahvimenetluses kohalduksid.

2. Menetluse erisuste põhjendatus

Kontseptsiooni (lk 7) järgi moodustavad haldustrahviõiguse eriosa eriseadused, kus muu hulgas sätestatakse haldustrahvimenetluse täpsem kord ja võimalikud erisused üldosas sätestatust.

Kaubanduskoja hinnangul peaks menetluse ühetaolisuse tagamiseks olema kõrvalekaldeid üldosast võimalikult vähe, st need peaksid olema lubatud vaid põhjendatud juhtudel. Vastasel juhul võib tekkida eriseadustesse arvukalt erisusi, mis lõppkokkuvõttes võivad viia selleni, et sõltuvalt valdkonnast viiakse haldustrahvimenetlust läbi oluliselt erinevatel viisidel ja menetluse ühetaolisus tegelikkuses puudub.

3. Probleemid seoses üleminekuga haldustrahvimenetlusele ja paralleelse menetlusega

Kontseptsiooni kohaselt plaanitakse luua võimalus, et haldustrahvimenetlus algatatakse poolerioleva riikliku järelevalve menetluse käigus (st, et ühelt menetluselt minnakse üle teisele) ning lisaks võimalus algatada vajaduse korral paralleelselt haldustrahvimenetlusega ka riikliku järelevalve menetlus. Kaubanduskoja hinnangul tekitavad need võimalused palju küsitavusi ning nende võimaluste kasutamine võib osutuda problemaatiliseks. Seetõttu on oluline need hästi läbi mõelda ning võimalikult selgelt reguleerida.

Eelkõige on ebaselge ülemineku protsess ise, näiteks võib tõendite üleviimine ühest menetlusest teise tekitada õiguslikke probleeme ja vaidlusi. Lisaks võib osutuda problemaatiliseks enda mittesüüstamise privileegi tagamine haldustrahvimenetluses. Riiklikus järelevalvemenetluses on kaasaaitamise kohustus, samal ajal, kui haldusmenetluses on õigus keelduda enda süüstamisest. Viimane tähendab, et menetleja ei tohiks haldustrahvimenetluses kasutada riiklikus järelevalvemenetluses antud süüstavat informatsiooni. Samas on aga haldustrahvi määramine menetleja kaalutusotsus ning on küsitav, kas menetleja suudab menetluse üleminekul või paralleelse menetluse puhul juba teatavaks saanud tõendid ja informatsiooni jätta tegelikkuses täielikult kõrvale ilma, et see kaalutlust mõjutaks.

Haldustrahvimenetlusele üleminekul või menetluste paralleelsel läbiviimisel on oluline ka see, et järelevalvesubjekt saaks aru, et menetluses on toimunud muutus ja et menetluse reeglid, sh isiku õigused menetluses on muutunud. Seega on tähtis, et andmesubjekti koheselt, konkreetselt ja väga selgelt muutusest teavitatakse.

4. Ümberpööratud tõendamiskoormus

Ümberpööratud tõendamiskoormuse kehtestamine vajab meie hinnangul täiendavat õiguslikku analüüsi, kuivõrd see võib isiku õiguseid oluliselt ja põhjendamatult riivata.

5. Täiendavate haldusmeetmete kohaldamine ja teistkordse karistamise keeld

Põhiseadusest tuleneva *ne bis in idem* põhimõttest tulenevalt plaanitakse ka haldustrahvimenetluse osas sätestada regulatsioon välistamaks isiku karistamise teistkordselt sama teo eest. Samas on plaanis aga sätestada, et lisaks haldustrahvile

võib järelevalveasutus kohaldada menetluses (kas enne, pärast või samal ajal haldustrahviga) ka muid haldusmeetmeid. Juhime tähelepanu sellele, et võib tekkida olukord, kus täiendav haldusmeede on tegelikkuses samuti karistusliku iseloomuga ning on küsitav, kas sellise täiendava haldusmeetme rakendamise lubamine on põhjendatud.

Loodame, et peate võimalikuks meie märkuseid arvesse võtta.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Mait Palts
Peadirektor

Koostanud: Kristina Jerjomina Kristina.Jerjomina@koda.ee 604 0071